

Notat 26.02.12

Samfunnsøkonomiske vurderinger :

Fordeling og effektivitet

Hvordan gjøre samfunnsøkonomiske vurderinger?

Effektivitet: Hvilken allokering av ressursene gir størst mulig velferd?

Fordeling: Er det en avveining mellom effektivitet og rettferdighet ?

Hva er en effektiv allokering av ressursene?

Ingen kan få det bedre uten at minst en får det verre = "Pareto-optimal" allokering (se DL's forelesning 1)

B&W s.515:

Maximize aggregate aggregate surplus (samfunnsøkonomisk overskudd)

Aggregate surplus

= total benefit from consumption – total avoidable cost of production

Samfunnsøkonomisk overskudd (SO)

Konsumentoverskudd (KO)

Produsentoverskudd (PO)

$SO=KO+PO$

Betingelser for en Pareto-optimal allokering (Max aggregate surplus)

1. Marginalkostnaden ved å produsere en vare (tjeneste) må være den samme for alle produsentene.

Den mengden som skal produseres bør produseres med minst mulig bruk av ressurser. Forklar hvorfor dette er oppfylt når MK er den samme for alle produsentene (hint: forklar hvorfor vi kan produsere mengden til lavere kostnader hvis bedriftene har ulike MK)

2. Marginal betalingsvillighet for en vare – målt i enheter av den andre varen – må være den samme for alle konsumentene

= Alle muligheter for gjensidig fordelaktig bytte må være utnyttet.

Eksempel: To stammer, A og B. A har mye nøtter og få spyd – omvendt for B.

La MBV_{NS} være marginal betalingsvillighet for 1 kg nøtter, målt i antall spyd

Anta at MBV_{NS} er lik 1 for A og 4 for B. Forklar at da vil begge stammer tjene på at A bytter bort nøtter mot spyd. Hva vil prisen pr kg nøtter bli?

Ved å bytte kommer begge bedre ut uten at samlet varemengde har økt!

3. Marginal betalingsvillighet for en vare må være lik marginalkostnaden ved å produsere varen

Hvis $MBV > MK$ er noen villige til å betale mer for en enhet mer av varen enn hva det koster å produsere en enhet mer – og da kan alle tjene på at produksjonen økes.

4. Marginalavkastningen på innsatsfaktoren må være lik i alle anvendelser *

*Strengt tatt er denne dekket av 2, siden "konsument" også kan være en produsent som etterspør en innsatsfaktor

B&W nevner ikke eksplisitt betingelsene 1-4 ovenfor. Deres tilnærming er å se på hvordan et avvik fra markedstilpasningen gir lavere Aggregate Surplus. For eksempel ved at hvis vi flytter en enhet av produksjonen fra en produsent til en annen vil produksjonskostnadene øke. Dette er fordi MK i utgangspunktet er de samme for alle produsentene i markedslivekten. Når vi flytter på produksjonen fra A til B vil B få høyere marginalkostnader enn A. Dette innebærer at samlede kostnader for produksjonen øker.

Vise hvordan et marked med fullkommen konkurranse leder til at 1-4 blir oppfylt, dvs markedet gir en effektiv allokering

Betingelse 1:

Siden alle produsentene står overfor samme produktpris p vil hver av dem tilpasse seg slik at $p = MK$, og dermed blir MK den samme for alle produsentene. Tegn figur!

Betingelse 2:

Hver konsument vil velge en kombinasjon vare 1 og 2 som er slik at $MBV_{12} = p_1 / p_2$, dvs MBV for vare 1 (målt i enheter av vare 2) er lik pris på vare 1 (målt i enheter av vare 2).

Siden alle konsumentene står overfor samme prisforhold, p_1 / p_2 , vil MBV_{12} være den samme for alle konsumentene.

Betingelse 3:

Forenkling:

La oss nå kalle MBV_{12} for marginal betalingsvillighet for vare 1 – dvs vi lar det være underforstått at det er "målt i enheter av vare 2".

La p være pris på vare 1 – det er underforstått at den måles i enheter av vare 2.

I markedslivekten:

Produsentene tilpasser seg slik at $MK = p$. Konsumentene tilpasser seg slik at $MBV = p$.

Dermed må $MBV = MK$

Betingelse 4:

$MP_L =$ marginal productivity of labour.

La w være lønn.

Hver bedrift vil innrette seg slik at $MP_L = w$
Dermed vil MP_L være den samme for alle bedriftene. Tegn figur!

Merk at det er viktig for resultatene at alle aktørene står overfor de samme prisene. Forklar hvorfor vi får brudd på betingelse 4 dersom en gruppe produsenter får subsidiert arbeidskraft.

Eksempler på politikk som kan gi brudd på betingelsene 1-4:

Brudd på 1:

Importrestriksjoner, toll: Varene produseres til høyere marginalkostnader innenlands enn på verdensmarkedet

Brudd på 2:

Regulerte priser, for eksempel på bolig. Konsumenter som får kjøpt billig bolig kan ha lavere betalingsvillighet enn de som ikke får kjøpt.

Brudd på 3:

Subsidiert kraft ved å bygge ut for mye, jfr artikkel av Strøm&Vislie. Unnlåte å korrigere for miljøskade ved for eksempel avgift.

Brudd på 4:

Subsidiering av innsatsfaktor til noen produsenter (kraftkrevende industri). Mangelfulle eller dårlig fungerende finansmarkeder (mange U-land)

Les de 2 artiklene av Steinar Strøm og Jon Vislie, på kursets hjemmeside under Supplerende lesning :

Strøm, S. og J. Vislie. *Kraftpriser*. [her](#)

Strøm, S. og J. Vislie. *Næringspolitikk og kraftpriser: enda en gang!* [her](#)

Pareto-optimalitet sier ingenting om fordelingen. En svært urettferdig fordeling kan godt være Pareto-optimal.

Handel/bytte/markeder kan godt gi et svært urettferdig resultat, men er ikke årsaken til urettferdigheten. Problemet er ulike ressurser ("endowments"), ikke at man bytter for å komme bedre ut.

Om handel og rettferdighet:

IN PRAISE OF CHEAP LABOR, av Paul Krugman (nobelprisvinner)

<http://www.pkarchive.org/>